

MEDICINALBERETNING

FOR

THISTED AMTSLÆGEKREDS

1951

VED AMTSLÆGE L. FOLKE

AFSNITTET OM TUBERKULOSESTATIONERNES VIRKSOMHED
VED OVERLÆGE G. BINDSLEV OG
AFDELINGSLÆGE M. HOLM

THISTED AMTS TIDENDES
BOGTRYKKERI
1952

Lægerne erindres om:

Blanketter til dødsattester, ugelister o. l. anmeldelser, ~~desinfektion~~, graviditetskort, journaler til profylaktiske undersøgelser af børn, m. v. kan rekvireres hos embedslægerne.

Tilfælde af tyfus og paratyfus b.	
- - meningitis cerebrospin. epid.	} anmeldes på gul blanket både til sundhedsstyrelsen og til embedslægen.
- - poliomyelitis epidemica	
- - vaccinationskomplikationer fra nervesystemets side	

Tilfælde af difteri og scarlatina	
- - malaria artificialis	} anmeldes på gul blanket til embedslægen.
- - Weils sygdom (leptospiroser)	

Tilfælde af miltbrand hos mennesker	
- - mund- og klovsyge hos mennesker	} anmeldes ved påtegning om patientens navn og adresse på ugelisten.
- - myalgia epidemica	

De på gul blanket særligt anmeldte sygdomme skal også opføres på ugelisten, der for *hver* uge skal indsendes senest mandag, og det vil være formålstjenligt i disse tilfælde (således altid ved difteri og scarlatina) at anføre patientens navn og bopæl i rubrikken »Anmærkning«. Endvidere erindres om, at der ved anmeldelse af *syfilis* skal anføres i den særlige rubrik på ugelisten: køn, fødselsdato, forbogstav i efternavn samt journalnummer.

Tilfælde af tuberkulose (lunge- og extrapulm. tub.) anmeldes på de dertil udarbejdede *nye* blanketter. Blanketterne adresseres til *Tuberkulosestationen*.

Alle dødsfald af tuberkulose (lunge-, kirtel-, knogle-, meningeal-, peritoneal-, milliærtuberkulose) skal anmeldes på de dertil beregnede blå blanketter, der adresseres til *Tuberkulosestationen*.

For anmeldelser forsynet med *Postbesørges ufrankeret* betales portoen af embedslægen ved modtagelsen, i modsat fald beregner postvæsenet strafporto. Flere forsendelser kan sendes samlet i eet omslag.

For dødsattesternes vedkommende erindres om, at afdødes *ægteskabelige stilling* altid skal anføres, og at under *stilling og næringsvej* betegnelser som »invalididentynder«, »aldersrentenynder«, »rentier«, o. l. bør suppleres med oplysning om afdødes tidligere erhverv.

Kommunalbestyrelserne erindres om:

at det påhviler embedslægerne at yde bistand i alle spørgsmål af sundhedsmæssig natur; herunder også bestemmelserne i de sociale love, forsaavidt disse angår den offentlige sundhedspleje.

Sundhedskommissionerne erindres om:

pligten til at give embedslægen og politimesteren underretning om tid og sted for afholdelse af kommissionsmøde, i forbindelse med oplysning om dagsorden.

Thisted amtslægekreds

består af Thisted amt med undtagelse af Thyborøn, der hører til Ringkøbing amtslægekreds. Thisted amtslægekreds har et areal på 23515 ha. Dens kystlinie er 534 km. Ved folketællingen den 7. november 1950 var amtslægekredsens folketal 86383. Den er delt i 2 lægekredse:

Thisted lægekreds (amtslæge L. Folke, Skovgade 20, Thisted, træffes kl. 12½—14½, undtagen lørdag, tlf. 78) bestående af Thisted købstad og 38 sognekommuner (64 sogne) med et folketal på 59.177, og

Morsø lægekreds (kredslæge A. Stigaard, Grønnegade 1, Nykøbing M., træffes kl. 12½—14, tlf. 180) bestående af Nykøbing M. købstad og 14 sognekommuner (31 sogne) med et folketal på 27.206.

Befolkningsforhold

Tabel I.

Folkemængden samt antallet af fødte og døde i 1951

	Folke- mængde ¹⁾	Levendefødte				Dødfødte ²⁾				Døde ²⁾				Fødsels overskud ²⁾	
		M.	Kv.	Sum	0/100 af folket.	M.	Kv.	Sum	0/100 af fødte	M.	Kv.	Sum	0/100 af folket.	Antal	0/100 af folket.
Thisted købstad	9155	101	104	205	22,4	0	1	1	0,5	77	83	160	17,5	45	4,9
Nykøbing M. købstad	9187	116	107	223	24,3	1	0	1	0,5	48	75	123	13,4	100	10,9
Købstæderne ialt...	18342	217	211	428	23,3	1	1	2	0,5	125	158	283	15,4	145	7,9
Thisted landkreds ..	50022	510	501	1011	20,2	12	11	23	2,3	181	171	352	7,0	659	13,2
Morsø landkreds ...	18019	162	127	289	16,1	2	5	7	2,4	38	50	88	4,9	201	11,2
Landkredsene ialt ..	68041	672	628	1300	19,1	14	16	30	2,3	219	221	440	6,5	860	12,6
Amtslægekredsen ..	86383	889	839	1728	20,0	15	17	32	1,9	344	379	723	8,4	1005	11,6

1) Alm. folketælling den 7. november 1950.

2) Ej korrigeret efter hjemsted, jvnfr. teksten paa næste side og tabel V over dødsårsagerne.

Folketallet i Thisted amt (= amtslægekredsens 86.383 + Thyborøns 1708 indbyggere) var ved folketællingen 7. november 1950: 88.091, — i 1935: 84.054, i 1940: 84.513 og i 1945: 88.541. Stigningen i folketallet under krigen (mange tilrejsende arbejdere ved tyske fæstningsanlæg) er således nu afløst af et fald. Medvirkende hertil er vandringerne fra land til by: i Thisted amt findes ingen større købstæder, som kan give beskæftigelse for en voksende befolkning. Fødselsoverskuddet her i amtet har i en årrække (jfr. tabel II) ligget lidt over gennemsnittet for hele landet, men hovedstaden og andre landsdeles store købstæder suger befolkningstilvæksten til sig. Landbruget klarer sig med mindre arbejdskraft end for blot få år siden, og vestkystfiskeriet har dårlige vilkår, så længe landingsforholdene er så primitive og savnet af en havn så stort (Hanstholmhavnen!). I amtets landkommuner under eet var folketallet i 1950 0,8 % lavere end i 1945. I de rene landdistrikter (excl. de bymæssige bebyggelser) faldt folketallet i disse 5 år 3,2 %, og størst var nedgangen i de egentlige vestkystkommuner: 4,7 %, idet folketallet i disse i 1950 var 574 lavere end i 1945. — Thisted amt er det eneste i landet, hvor folketallet har været dalende mellem 1945 og 1950.

Antallet af levendefødte lå på højde med sidste års, men er noget lavere end i årene omkring 1945.

Antallet af døde var noget under det sædvanlige. Som det fremgår af tabel V over dødsårsagerne, hvor også de uden for Thisted amt døde, der var hjemmehørende i amtet, er medregnede, er antallet ialt 753 (1950: 849).

Fødselsoverskuddet var lidt højere end i fjor, men mindre end i årene lige efter krigen.

Tabel II.

Levendefødte og fødselsoverskud i forhold til folketallet.

	Levendefødte pr. 1000 indbyggere i amtslægekredsen	Fødselsoverskud pr. 1000 indbyggere i amtslægekredsen	Fødselsoverskud pr. 1000 indbyggere i hele landet
1930—34 incl.	19,9	9,2	7,1
1935—39 incl.	19,2	8,7	7,2
1940—44 incl.	21,9	11,8	10,2
1945—49 incl.	22,7	13,5	12,1
1950	20,1	10,4	
1951	20,0	11,6	

Ifølge *jordemoderprotokollerne* har amtets jordemødre i 1951 assisteret ved 1758 fødsler (1950: 1761). Af disse var

- 29 tvillingefødsler. Der har altså været
- 1729 fødende.
- 1684 fødsler var rettidige (fødselsvægt over 2500 gram), og
- 74 fødsler var for tidlige (fødselsvægt under 2500 gram).
- 1712 børn fødtes i ægteskab, og
- 46 børn fødtes uden for ægteskab, svarende til 2,6 % af samtlige fødsler. (1950: 3,5 %, 1949: 3,2 %, 1948: 3,1 %, og i tiåret 1938—47 gennemsnitlig 3,7 %).
- 1685 fødsler fuldendtes ved naturen.
- 22 gange foretoges tangforløsning.
- 29 gange foretoges fremtrækning, og
- 5 gange foretoges vending.
- 16 gange fuldendtes fødslen ved kejsersnit.
- 9 gange foretoges løsning af moderkagen.
- 604 gange anvendtes véfremkaldende stoffer.
- 1705 af de fødte børn levede.
- 42 børn døde ved naturlig fødsel, og
- 11 børn døde ved fødsel, hvor der anvendtes kunsthjælp.
- 1357 gange anvendtes bedøvelse. Antallet af fødsler, hvor bedøvelse anvendes, er i de senere år steget meget stærkt: fra 9 % i 1935 til 77 % i 1951 (1950: 69 %).
- 288 af fødslerne foregik på sygehus = 16 % af samtlige fødsler.

Oversigt over dødsfaldene

(dødfødte ikke medregnede).

Af de i købstæderne hjemmehørende personer døde i 1951: 197, — af de i landkommunerne hjemmehørende: 556, ialt 753 døde, jfr. tabel V.

Således beregnet efter hjemsted bliver dødeligheden 8,7 ‰ i hele amtet (1950: 9,8 ‰), fordelt med 8,2 ‰ i landkommunerne og 10,7 ‰ i købstæderne. For hele landet genfindes en tilsvarende højere dødelighed i byerne end på landet, hvilket hovedsagelig skyldes, at mange mennesker fra landet flytter til byerne, når de bliver gamle.

Tabel III.

Dødsfaldenes fordeling efter alder og køn.

	0—1 år	1—4 år	5—14 år	15—64 år		over 65 år		ialt
				mænd	kvinder	mænd	kvinder	
Købstæderne	9	2	2	23	35	55	71	197
Landkommunerne ..	54	5	5	48	87	186	171	556
Amtslægekredsen ..	63	7	7	71	122	241	242	753

Tabel IV.

Spædbørnsdødeligheden.

I alderen under 1 år døde pr. 100 levendefødte:

	1951	1950	1949	1948	1947	1946
Købstæderne ..	2,1	1,6	3,0 (3,6)	1,2 (3,5)	4,7 (4,0)	4,7 (5,0)
Landkomm.	4,2	4,1	4,0 (3,6)	3,4 (3,6)	4,7 (4,1)	4,6 (4,3)
Amtslægekr. ..	3,6	3,5	3,2 (3,5)	2,9 (3,5)	4,7 (4,1)	4,7 (4,6)

Som det ses af tabel IV, hvor de tilsvarende tal for hele landet er tilføjet i parentes, har spædbørnsdødeligheden de sidste 4 år været noget lavere i købstæderne, hvor man har spædbørnssundhedsplejersker, end på landet.

Dødsårsagerne (tabel V) er i år — og vil fremtidigt blive — ind delt i andre grupper end tidligere. Efter international aftale anvendes nu her i landet en klassifikation med ca. 800 numre, samlet i 50 grupper. I tabel V er kun medtaget de sygdomsgrupper, i hvilke der er forekommet dødsfald.

Nogle af dødsårsagsgrupperne kan direkte sammenlignes med den tidligere benyttede klassifikation:

Af ondartede svulster («kræft») døde 138 = 16,0 pr. 10.000 indb. (1950: 16,6).

Af lungebetændelse døde 35 = 4,1 pr. 10.000 indb. (1950: 5,3).

Af tuberkulose døde 12 = 1,4 pr. 10.000 indb. (1950: 1,0).

I tiåret 1936—45 var tuberkulosedødeligheden gennemsnitlig 3,8 pr. 10.000 indb.

Hjertesygdommene medførte 204 dødsfald og karsygdomme i centralnervesystemet («apoplexi» o. l.) 111 dødsfald og hører således som sædvanlig til de hyppigste dødsårsager.

I 1950 og 1951 udstedtes der ikke dødsattester af ligsynsmænd (1949: 2). Endnu for en halv snes år siden blev 15 % af samtlige dødsattester i landkommunerne udstedt af ligsynsmænd.

Tabel V.

Dødsårsagerne i året 1951

i Thisted amtslægekreds

	Thisted købstad	Ny- købing købstad	Thisted landkr.	Morsø landkr.	Ialt
1. Lungetuberkulose	2	1	3	4	10
2. Anden tuberkulose	1	"	1	"	2
3. Syfilis og følgetilstande	"	1	"	"	1
9. Kighoste	"	1	"	"	1
10. Meningokokinfektioner	1	"	"	"	1
17. Andre infektionssygdomme	"	"	1	1	2
18. Ondartede svulster	18	16	79	25	138
19. Godartede og uspecifiserede svulster	2	2	4	5	13
20. Sukkersyge	"	"	4	"	4
21. Anæmi	"	"	1	"	1
22. Karsygdomme i centralnervesystemet	19	6	68	18	111
23. Meningitis (dog ikke tub., syf. eller me- ningokok-M.)	"	1	1	"	2
25. Hjertesygdomme, kroniske rheumatiske ..	2	"	1	1	4
26. Hjertesygdomme, arteriosclerotiske og de- generative	29	23	91	19	162
27. Hjertesygdomme, andre	2	2	9	7	20
28. Hjertesygdomme, ved blodtryksforhøjelse ..	1	5	9	3	18
29. Forhøjet blodtryk uden hjertesygdomme..	"	1	"	4	5
30. Influenza	"	"	"	1	1
31. Lungebetændelse	2	5	20	8	35
32. Bronchitis	"	"	1	"	1
33. Mavesår og sår på tolvfingertarmen	"	4	4	2	10
34. Blindtarmsbetændelse	"	"	1	"	1
35. Ileus og brok	"	1	2	3	6
36. Gastroenteritis, tyndtarms- og tyktarms- katarrh	2	"	"	1	3
37. Levercirrhose	"	1	"	1	2
38. Nefritis og nefrose (nyrebetændelse)	1	2	8	1	12
39. Prostata-hypertrofi	3	"	11	4	18
40. Komplikationer ved svangerskab, fødsel og barselseng	"	"	3	"	3
41. Medfødte misdannelser	2	1	6	4	13
42. Fødselslæsioner, asphyxi og lungeatelektas- er hos nyfødte	1	"	5	2	8
43. Andre sygdomme hos nyfødte	"	2	13	2	17
45. Alderdomssvaghed, dårligt definerede og ukendte sygdomme	4	3	13	6	26
46. Alle andre sygdomme	11	7	34	7	59
47. Frakturer o. l.	3	2	15	5	25
49. Forgiftninger	1	1	5	"	7
50. Alle andre skader	2	"	8	1	11
	109	88	421	135	753

Skematisk sygeliste for 1951 for bykommunerne i Thisted amtslægekreds

Tabel VI.

Folkemængden var ved sidste folketælling i året 1950: 18.342

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Hele året	De syges alder					I alt	Fortsatte års sum		
														Under 1 år	1-4 år	5-14 år	15-64 år				65 år og derover	
																	M.	K.				
1. Tyfus	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	2
2. Paratyfus	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1
3. Epidemisk Meningitis	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1
4. Børnelammelse {u. lammelser	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	3
5. Australsk Sovesyge	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
6. Dysenteri	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
7. Malaria	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
8. Difteri	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
9. Skarlagenfeber	"	"	"	"	1	"	1	4	1	2	"	2	12	"	7	4	"	"	"	"	12	31
10. Barselefeber	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	2
11. Blæreudslæt hos nyfødte	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
12. Stivkrampe	15	"	5	10	28	34	17	10	17	43	63	36	278	12	145	119	"	"	"	"	278	511
13. Mæslinger	1	1	"	"	1	"	8	15	32	13	9	3	83	11	42	29	"	"	"	"	83	13
14. Røde Hunde	"	4	7	16	10	7	"	5	3	13	15	5	93	2	50	40	"	"	"	"	93	179
15. Skålkopper	"	"	"	"	"	"	2	"	1	1	2	7	16	1	10	5	"	"	"	"	16	18
16. Kighoste	6	2	10	5	4	"	3	1	2	"	"	1	34	15	17	2	"	"	"	"	34	21
17. Fåresyge	64	64	51	82	54	36	38	96	95	93	43	58	774	13	81	189	256	215	7	774	1587	
18. Influenza	63	65	57	109	104	92	92	109	137	138	100	60	1126	42	273	336	251	220	1	1126	1043	
19. Halsbetændelse	69	56	58	56	63	20	26	16	19	28	50	16	477	35	104	108	76	72	41	477	1024	
20. Bronchitis	12	14	7	35	51	16	11	9	8	18	14	13	208	30	81	30	19	16	11	208	336	
21. Katarrhalsk Lungebetændelse	2	2	4	3	4	8	1	4	2	"	2	2	34	4	2	5	11	11	"	1	34	92
22. Krupøs Lungebetændelse	6	24	9	14	16	30	10	21	11	22	8	21	192	22	63	50	24	28	1	192	142	
23. Kolerine	1	1	1	1	"	"	"	"	"	"	"	2	6	"	"	"	3	3	"	6	31	
24. Smitteom Gulsot	"	1	1	"	"	1	"	"	"	2	3	3	11	"	"	1	3	6	"	11	10	
25. Gigtfeber	"	3	"	"	1	"	"	"	1	1	2	1	12	"	"	"	3	5	4	12	22	
26. Rosen																						
Sum ...	242	237	210	335	336	246	217	290	329	375	311	230	3358	172	873	934	648	582	61	3358	5069	
27. Gonorrhoe	2	"	1	2	3	2	2	1	1	5	2	1	22	"	"	"	16	6	"	22	28	
28. Venerisk Saar	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	1	"	"	"	1	"	"	1	"	
29. Syphilis	1	1	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	3	"	"	"	"	2	"	3	"	
30. Medfødt Syphilis	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
31. Lymphogranulom	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
32. Delirium	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
33. Fnat	3	11	8	6	"	3	"	5	1	4	2	"	43	"	5	17	11	10	"	43	73	

Skematisk sygeliste for 1951 for landkommunerne i Thisted amtslægekreds

Tabel VII.

Folkemængden var ved sidste folketælling i året 1950: 68.041.

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Hele året	De syges alder						I alt	Forrige års sum		
														Under 14 år				15—64 år				65 år og derover	
														1 år	1—4 år	5—14 år	M.	K.	M.			K.	M.
1. Tyfus	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1			
2. Paratyfus	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	4			
3. Epidemisk Meningitis	"	2	"	"	1	"	"	"	"	"	"	1	4	"	3	"	"	"	"	4			
4. Børnelammelse (u. m. lammelser)	"	"	"	"	"	"	"	"	4	2	"	"	6	"	"	4	1	"	6	5			
5. Australisk Sovesyge	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	3			
6. Dysenteri	"	2	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	2	"	"	"	"	"	"	1			
7. Malaria	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"			
8. Difteri	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"			
9. Skarlagensfeber	5	3	1	1	2	4	10	7	3	5	5	6	52	26	24	1	1	52	111				
10. Barsekfeber	3	"	"	"	"	1	"	3	"	1	"	"	9	"	"	"	"	"	9	9			
11. Blæreudslæt hos nyfødte	17	19	35	29	13	86	115	81	69	126	148	97	835	28	344	439	12	835	261				
12. Stivkrampe hos nyfødte	1	6	5	1	1	2	1	14	20	2	1	6	58	7	25	26	"	58	54				
13. Mæslinger	27	23	36	26	22	28	59	38	19	10	6	14	308	11	114	169	7	308	386				
14. Røde Hunde	5	4	4	12	17	13	104	58	36	21	11	28	313	41	179	90	3	313	70				
15. Skalkopper	4	6	14	5	6	2	6	6	3	4	5	4	65	10	26	21	8	65	60				
16. Kighoste	171	171	100	88	63	29	67	98	130	91	79	74	1161	16	92	221	432	1161	3070				
17. Færesyge	136	144	142	170	142	120	252	190	200	158	190	130	1974	90	434	619	451	1974	2118				
18. Influenza	253	249	230	221	194	169	205	123	144	131	215	154	2288	327	474	354	416	2288	2995				
19. Halsbetændelse	120	48	36	83	90	44	56	46	37	33	33	36	662	127	199	95	68	662	867				
20. Bronchitis	9	5	2	7	13	4	8	2	1	5	5	4	65	5	7	30	15	65	101				
21. Katarrhalsk Lungebetændelse	37	63	81	45	42	61	76	113	81	45	46	44	734	119	166	121	139	734	663				
22. Krupøs Lungebetændelse	2	4	3	2	1	4	9	"	4	5	4	5	40	2	1	12	22	20	19				
23. Kolerine	1	4	5	3	3	2	"	4	3	5	4	"	34	"	1	7	22	4	64				
24. Smitsom Gulsot	5	8	3	4	7	2	5	9	5	11	7	10	76	"	1	5	10	34	59				
25. Gigtfeber	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	2	"	"	"	1	76	84				
26. Rosen	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	2	"	"	"	"	2	2				
26a. Kalvekastingsfeber	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"				
26b. Weils syge	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"				
Sum...	796	761	697	617	569	569	973	793	756	656	759	614	8690	776	2074	2205	1611	8690	10991				
27. Gonorrhoe	"	1	"	"	"	1	"	2	2	"	2	1	9	"	"	"	5	4	"				
28. Venerisk Saar	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	1	"	"	"	1	"	1				
29. Syphilis	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	1	"	1				
30. Medfødt Syphilis	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	1	"	"	"	"	"	"				
31. Lymphogranulom	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"				
32. Delirium	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"				
33. Fnat	29	37	33	12	18	"	21	8	21	20	13	14	226	4	29	74	60	226	365				

Infektionssygdomme

Det samlede antal af de på ugelisterne anmeldte tilfælde af infektionssygdomme var i 1951 en del lavere end de forudgående år. Man skal helt tilbage til 1940 for at finde endnu lavere tal.

	1951	1950	1949	1948	1947	1946	1945
Købstæderne	3358	5069	5047	3718	3182	3683	3717
Landkommunerne ..	8690	10991	11866	10733	9586	11455	9899
Amtslægekredsen ..	12048	16060	16913	14451	12768	15138	13616

Den relative sygelighed (forholdet mellem antallet af anmeldte sygdomstilfælde og folketallet) har været:

	1951	1950	1949	1948	1947	1946	1945
Købstæderne ..	18,2 %	27,6 %	27,5 %	20,5 %	17,7 %	20,5 %	20,4 %
Landkomm.	12,8 %	16,1 %	17,4 %	15,8 %	14,1 %	16,9 %	14,2 %
Amtslægekr. ..	13,9 %	18,5 %	19,5 %	16,8 %	14,9 %	17,6 %	15,5 %

Nedgangen i antallet af akutte infektionssygdomme skyldes hovedsagelig, at det forrige års influenzaepidemi hurtigt ebbede ud i de første måneder af 1951, og at bronkitis og lungebetændelse samtidig blev mindre hyppige. Af børnesygdomme forekom kun mæslinger ret udbredt i landkommunerne, mens sygdommen var på retur i købstæderne. Egentlige epidemier forekom overhovedet ikke i 1951. Om de vigtigste infektionssygdomme kan oplyses følgende:

Tyfus (febris typhoidea) forekom ikke i år (1950: 3). I Nykøbing kendes 4 tyfusbacilbærere, som alle har fået sundhedsstyrelsens vejledning og kontrolleres. Andre steder i amtet findes ingen kendte tyfusbacilbærere.

Paratyfus (febris paratyphoidea): ingen tilfælde (1). I Nykøbing kendes 1 paratyfusbacilbærer.

Smitsom hjerne- og rygmærvsbetændelse (meningitis cerebrospinalis epidemica) forekom ligesom i fjor med 5 spredte tilfælde, alle i Thisted lægekreds, og 1 dødsfald.

Børnelammelse (poliomyelitis anterior acuta) optrådte kun med 6 lette tilfælde, uden lammelser (11).

Australsk sovesyge (encefalitis epidemica acuta) er ikke forekommet i de sidste 6 år.

Difteri (diphtheria) forekom ligesom de 3 foregående år overhovedet ikke.

Skarlagensfeber (scarlatina) har været i stærk tilbagegang de sidste år. I 1949 forekom 230 tilfælde, i 1950 142 og i år kun 64 tilfælde, jævnt fordelt over året og i landsdelen. Med den nu anvendte penicilbehandling kan de fleste patienter behandles hjemme. Der var ingen dødsfald.

Mæslinger (morbilli) optrådte i år ret hyppigt på landet og forekom ialt med 1113 tilfælde (772). Lungebetændelse var en hyppig komplikation, men der var ingen dødsfald.

Kighoste (tussis convulsiva), som i 1949 optrådte epidemisk, er siden kun forekommet med spredte tilfælde. En pige under 1 år døde af sygdommen.

Influenza (influenza) anmeldtes med 1935 tilfælde (4657) og fortrinsvis i årets første måneder som en udløber af epidemien i efteråret 1950. Kun i 1 tilfælde førte sygdommen til døden.

Halsbetændelse (angina tonsillaris) er den hyppigst forekommende infektionssygdom. I år anmeldtes 3100 tilfælde (3161) fordelt over hele året, men flest dog i sommermånederne.

Bronkitis (tracheo-bronchitis) optrådte med 2705 anmeldte tilfælde, noget sjældnere end i fjor (4019).

Katarrhalsk lungebetændelse (bronchopneumonia og bronchitis capillaris) forekom med 870 tilfælde, væsentligt sjældnere end de sidste 2 år (1203).

Krupøs lungebetændelse (pneumonia crouposa) anmeldtes i 99 tilfælde mod 193 i fjor.

Medens dødeligheden af lungebetændelse før krigen (1937) var ca. 15 %, er den efter penicillinbehandlingens indførelse faldet så stærkt, at den nu kun ligger mellem 3 og 4 %. Af de 35 dødsfald af lungebetændelse i år forekom 13 hos spædbørn og 17 hos ældre mennesker (over 65 år), tilsammen 30.

Kolerine (gastroenteritis acuta infektiosa) forekom med 926 anmeldte tilfælde nok så hyppigt som i fjor (805), men dog væsentligt sjældnere end under krigen, hvor der indberettedes omkring 2000 tilfælde årligt.

Smitsom gulsot (hepatitis epidemica acuta), der før krigen kun optrådte med en snes tilfælde årligt, steg indtil 1944 til 800 tilfælde; siden er hyppigheden atter aftaget, således at der i år anmeldtes 46 tilfælde (95).

Kalvekastningsfeber (febris undulans) optrådte ligesom i fjor kun med 2 tilfælde.

Af *Weils sygdom* (morbus Weilii) anmeldtes 1 tilfælde (0).

Fnat (scabies) er stadig stærkt på retur og anmeldtes i år med 269 tilfælde (438).

Kønssygdomme.

Gonorrhoea anmeldtes med 31 tilfælde endnu sjældnere end i fjor (50).

Ulcus venereum (»blød chanker«), som ikke er anmeldt i landsdelen i mange år, forekom i 2 tilfælde, begge hos mænd. Den ene var smittet i København, den anden i udlandet (Burma).

Af *syphilis* (s. *acqvisita*) anmeldtes 4 tilfælde (1) og af *medfødt syphilis* (s. *congenita*) 1 tilfælde (1).

Af nedenstående *oversigt over kønssygdommenes* hyppighed i de sidste 12 år ses den stærke stigning mod krigens slutning og den nedgang, der siden er indtrådt.

	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951
Gonorrhoea ..	14	31	73	106	246	186	139	127	76	108	50	31
Syphilis	4	3	4	25	55	43	35	14	22	7	1	4

Vederlagsfri behandling af kønssygdomme er foretaget af embedslægerne og de to visiterende læger i det omfang, der fremgår af følgende skema. Opsporingen af smitekilder har ikke voldt sådanne vanskeligheder, at det har været nødvendigt at ty til politiets hjælp.

	Gonorrhoea		Syphilis		Observation		Ialt
	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	
Amtslægen i Thisted	10	8	8	3	20	12	61
Kredslægen i Nykøbing....	12	8	8	7	15	3	53*)
Dr. E. Pedersen, Fjerritslev	3	1	4	0	5	0	13
Dr. E. Toft, Vestervig	0	0	1	1	0	0	2
Ialt..	25	17	21	11	40	15	129*)

*) desuden behandlet 2 mænd for *ulcus venereum*.

Tuberkulose.

Dødeligheden af tuberkulose er forud omtalt, side 6.

Angående *nye tilfælde af tuberkulose* og tuberkulosebekæmpelsen som helhed henvises til afsnittet: Årsberetning for Thisted amts tuberkulosestationer, side 20.

Andre kroniske sygdomme.

Kræft og sukkersyge synes at forekomme med samme hyppighed i Thisted amt som i andre landsdele.

Gigttilidelser, kronisk bronkitis og asthma forekommer skønsmæssigt forholdsvis hyppigt her i amtet. Måske gælder det samme for *epilepsi*.

Forgiftninger.

På amtets sygehuse behandledes ialt 47 akute forgiftninger: sove-middelforgiftning 23 (18 i selvmordsøjemed med 2 dødsfald), morfin 1, æthylmorfin 1, arsenik 1 (selvmord), acetylsalicylsyre 2 (i selvmordsøjemed), nikotin 1, kulilte 1, petroleum 2, triklorætylen 1, bly 2, alkohol 4, sanocrysin 1, insulin 1, sulfoneret sæbe 1, afføringsmidler 1, ipecacuanha 1, hugormebid 1 og bistik 1.

Overførte dyresygdomme

er ikke indberettet ud over de to nævnte tilfælde af kalvekastnings-feber. Ringorm (trichofyti) forekommer hyppigt, men skal ikke anmeldes. Der er ikke indberettet tilfælde af mund- og klovsyge hos mennesker.

Oversigt over belægningsforholdene m. v. på sygehusene i Thisted amt i 1951

Tabel VIII.

	By og amts- sygehuset i Thisted		By- og amts- sygehuset i Nykøbing	Amtssyge- huset i Fjerritslev	Amtssyge- huset i Koldby	Amtssyge- huset i Vestervig	Amtssyge- huset i Hvidbjerg
	med. Afd.	kir. Afd.					
<i>Antal sengepladser, ialt</i>	85	100	88	35	25	21	12
a) medicinsk-kirurgiske	59	100	68	25	17	16	6
b) epidemiske	26	0	20	10	8	5	6
<i>Funktionærer, ialt</i>	116		92	22	10	16	7
a) Læger	8		5	2	1	1	1
b) Sygeplejersker og elever.....	57		48	10	6	9	3
c) andre funktionærer	51		39	10	3	6	3
<i>Patienter ved årets begyndelse</i> ...	47	47	92	25	15	17	6
<i>Indlagte i årets løb, ialt</i>	1065	2425	2237	418	356	579	154
a) medicinsk-kirurgiske	1041	2425	2234	418	356	579	154
b) epidemiske	24	0	3	0	0	0	0
<i>Døde</i>	47	43	84	15	6	7	3
<i>Antal sygedage, ialt</i>	23710	34484	42399	10807	8578	9674	1775
a) medicinsk-kirurgiske	23469	34484	42321	10807	8578	9674	1775
b) epidemiske	241	0	78	0	0	0	0
<i>Daglig gennemsnitsbelægning</i> ...	74,8	95,8	116,2	29,6	23,5	26,5	4,86
a) på medicinsk-kirurgisk afd. ..	65,2	95,8	116	29,6	23,5	26,5	4,86
b) - epidemisk afdeling	9,6	0	0,2	0	0	0	0
<i>Antal operationer</i>	0	2037	1373	122	112	273	75
<i>Antal kostdage (finansår 1950/51)</i> ..	91635		67808	16360	13026	15424	4494
	kr.		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
<i>Udgift pr. kostdag</i>	1,67		2,07	2,55	2,11	2,41	1,72
<i>Driftsudgifter (finansår 1950/51)</i> ..	1304444,28		1022070,49	182840,46	142792,83	170222,31	65739,21
1) heraf lønningskonto	616727,88		468511,41	73942,86	50086,67	52451,64	29997,96
2) - forplejningskonto	153061,61		140358,00	41796,72	27512,97	37171,55	7739,61
<i>Daglig driftsudgift pr. patient</i>	23,45		24,46	18,68	16,60	17,15	32,28
<i>Driftsindtægt (finansår 1950/51)</i> ..	1317000,48		1022070,49	182840,46	151331,29	165309,33	65739,21
1) heraf indtægt ved kur og pleje	266784,50		213512,84	41830,11	40603,41	45137,07	8533,60
2) andre indtægter	94264,87		37279,60		11727,88	1172,26	1863,25
3) Tilskud fra stat, amt og komm.	955951,11		771278,05	141010,35	99000,00	119000,00	55342,36

Sygehuse m. v.

Sygehusenes belægningsforhold og økonomi er belyst i en skematisk oversigt, tabel VIII.

By- og amtssygehuset i Thisted — amtets centralsygehus — består af kirurgisk og medicinsk afdeling (oprettet 1944). Ambulant behandling gives ikke på sygehuset fraset ambulant røntgenbehandling. På diagnosestationen for medicinske sygdomme, som ledes af den medicinske overlæge, undersøgtes 103 ambulante patienter (1950: 104). Sygehusets centrallaboratorium foretog 713 (868) undersøgelser på ambulante patienter henvist af de praktiserende læger. I den kirurgiske afdelings tal indgår belægningen med øre-, næse- og halssygdomme (10 sengepladser i en særskilt bygning) og øjensygdomme, som behandles af speciallæger. Det overvejes at ansætte en røntgenspecialist, som tillige kan være til rådighed for Nykøbing sygehus.

En nyopført sygeplejerske- og elevbolig toges i brug i efteråret med gode værelser til 32 elever og 8 sygeplejersker samt 3 lejligheder til overordnede sygeplejersker. I den nederste etage er der skolestue for eleverne og en smuk dagligstue.

By- og amtssygehuset i Nykøbing har blandet medicinsk-kirurgisk belægning. Ambulant behandling gives ikke på sygehuset fraset ambulant røntgenbehandling. Sygehusets laboratorium foretager efter henvisning af de praktiserende læger undersøgelser på ambulante patienter, som i særlige tilfælde kan henvises til centrallaboratoriet i Thisted. Som sygehusets medicinske konsulent fungerer overlæge Holger Nielsen, Thisted, som tilser de medicinske patienter ugentlig.

Overlæge Jacob Nordentoft fratrådte den 1. april 1951 på grund af alder og afløstes af overlæge, dr. med. Poul Borch-Madsen.

Ved de mindre *amtssygehuse i Fjerritslev, Koldby, Vestervig og Hvidbjerg* er der ikke sket ændringer i årets løb. Amtsrådet har vedtaget planer om tilbygning til Fjerritslev og Vestervig sygehuse af tuberkulosestationslokaler og nye operationsstuer, men materialebevilling er ikke opnået endnu.

Det samlede antal sengepladser i amtets sygehuse er 366, svarende til 4,2 sengepladser pr. 1.000 indbyggere. I Danmark som helhed findes i almindelige sygehuse gennemsnitlig 6 sengepladser pr. 1.000 indbyggere. For at nå op på gennemsnittet mangler Thisted amt 155 sygehussenge. Amtet har imidlertid siden 1949 indlæggelsesret for sine tuberkulosepatienter på Krabbesholm sanato-

rium ved Skive, hvor Thisted amt disponerer over 15 sengepladser. Da tillige en væsentlig del af amtets 69 sengepladser til epidemiske sygdomme, som i de senere år kun sjældent kræver sygehusbehandling, nu anvendes til almindelige medicinske patienter, er behovet for nye sengepladser noget mindre end de nævnte 155 senge. Skønmæssigt mangler Thisted amt 120 hospitalssengepladser for at opfylde behovet. Udviklingen har medført, at disse sengepladser bør placeres i centralsygehuset i Thisted, hvor både den medicinske og den kirurgiske afdeling trænger til udvidelse. Antallet af hospitals-sengepladser her i amtet er ikke forøget i de sidste 25 år, hvor Thisted sygehus udvidedes i 1926.

Siden da har imidlertid fremskridt i lægevidenskaben og en rationalisering og specialisering af sygehusenes drift medført væsentlige forbedringer og en intensivere udnyttelse af sygehusene. *Sammenligner man sygehusberetningerne for 1941 og i år*, ses det, at sygedagenes samlede antal er steget med 10 %, og at antallet af indlagte patienter er steget med 68 %. Denne stigning er blevet mulig ved, at patienternes gennemsnitlige liggetid er reduceret fra 26,6 dage i 1941 til 17,6 dage i år. Undersøgelsernes art og antal er steget betydeligt, behandlingen er blevet langt effektivere end for blot 10 år siden, og man har erkendt betydningen af, at patienterne kommer hurtigt op efter en operation.

Denne mere intensive drift af sygehusene har nødvendiggjort en *udvidelse af deres personale*. Lægestaben er fra 14 forøget til 18 (+ 2 behandlende specialister ved Thisted sygehus), og antallet af sygeplejersker og elever er steget fra 105 i 1941 til 133 i 1951.

Selv om sengepladsernes antal ikke er forøget i disse 10 år, er *driftsudgifterne* steget meget stærkt. En sygedag kostede her i amtet i 1941 gennemsnitlig 8,57 kr. og i 1951 2½ gang så meget: 21,98 kr. Dette er dog nogle få kr. mindre end udgiften pr. sygedag i de fleste andre amter, som yderligere har udbygget og moderniseret deres sygehusvæsen. I 1941 var de samlede driftsudgifter for amtets sygehusvæsen 1.011.050,56 kr. og i 1951 2.888.109,58 kr. Stigningen andrager 187 %, således at sygehusenes drift i dag koster henved 3 gange så meget som for 10 år siden. Tager man i betragtning, at antallet af behandlede patienter, som anført, nu er meget større end for 10 år siden, bliver stigningen i udgiften pr. behandlet patient mindre voldsom, idet den i 1941 var 228 kr. og i 1951 386 kr. — en stigning på 70 %.

I Snedsted og Hundborg findes private »*Hvilehjem*« for gamle og kronisk syge. Sidstnævnte er i de senere år udvidet og moderniseret.

Økonomiske forhold har medført, at *Johnsens rekreationshjem* i Thisted, der havde plads til 17 rekonvalescenter, måtte lukkes i 1948. Befolkningen savner hjemmet meget og håber, at det snart må kunne genåbnes.

Planerne om indretning af et hjem for kronisk syge i Nykøbing, hvor byen disponerer over en velbeliggende ejendom, er endnu ikke ført ud i livet.

I *De gamles hjem i Nykøbing* findes en sygeafdeling med 20 sengepladser og i *Thisted alderdomshjem* 2 sygestuer.

Foranstaltninger mod sygdomme

Tuberkulosestationernes virksomhed findes omtalt side 20.

Hjemmesygeplejen besørges i Thisted og Nykøbing af sygeplejersker ansat af sygekassen og af diakonisser ansat under menighedsplejen i Thisted og sygeplejeforeningen i Nykøbing. På landet er der 36 hjemmesygeplejersker ansat af de stedlige sygeplejeforeninger og lønnet i det væsentlige ved tilskud fra sygekasse og kommune. På Mors er der hjemmesygeplejersker i samtlige kommuner, medens der i Thisted lægekreds findes enkelte kommuner uden hjemmesygeplejerske. Adskillige mindre kommuner er i de sidste år gået i samarbejde med en nabokommune om ansættelse af hjemmesygeplejersker, der oftest har bil.

Husmoderafløsere findes i købstæderne og opfylder en vigtig funktion. Mange sygehusindlæggelser undgås, når hjemmesygeplejersken og husmoderafløseren kan træde til i sygdomstilfælde. I landkommunerne er der såvidt vides endnu ingen husmoderafløsere. Folk på landet er mere indstillet på at hjælpe naboer i sygdomstilfælde, — selv om praksis viser, at det ofte kan være vanskeligt nok —, og i sognerådene er man betænkelige ved udgifterne.

Sundhedsplejersker. Den i 1944 ansatte sundhedsplejerske i *Thisted købstad* og landsogn har i årets løb aflagt 3469 besøg (3497) i 211 hjem med spædbørn (202). Der var ingen hjem, som frabad sig sundhedsplejerskens besøg. 109 børn (98) henvistes til læge. I *Nykøbing M.* har den i 1947 ansatte sundhedsplejerske i årets løb aflagt 3059 besøg (3260) i 176 hjem (179). 8 hjem (12) ønskede ikke sundhedsplejerskens bistand. 83 børn (95) henvistes til at søge læge.

Der er ikke børneplejestation i Thisted amt og ingen sundhedsplejersker på landet udover i Thisted landsogn. På sundhedsstyrelsens foranledning har amtslægen stillet forslag til amtsråd og sogneråd om antagelse af sundhedsplejersker på landet, hvor de ligesom i byerne kunne betyde meget for børnenes sundhed. Bedst ville det være, om man i distrikter af passende størrelse (ca. 6000 indb.) antog en sundhedsplejerske, som både kunne tilse spædbørnene og bistå skolelægerne i arbejdet for skolebørnenes sundhedspleje.

Livredning og sygetransport foretages af Falcks redningskorps der har station i Thisted, Nykøbing, Hurup og Fjerritslev, og af Zoneredningskorpsen i Nykøbing. Dansk Røde Kors opstiller i sommermånederne redningsmateriel på badestrandene ved Thisted, Hansted, Vildsund og Klitmøller. Arbejdernes Samariterforbund har i sæsonen vagthold på Nykøbing badestrand.

Karantænehospitaler eller andre permanente karantæneforanstaltninger findes ikke i amtet.

Rottebekæmpelsen foretages i købstæderne ved giftudlægning 2 gange årlig og iøvrigt efter behov. Man antager, at kun 1 % af ejendommene i Thisted har rotter. — I landkommunerne foretages bekæmpelsen efter forskellige principper, med forskellige midler og med vekslende held. Indenrigsministeriets konsulent for rottebekæmpelsen i Jylland, mag. scient. E. W. Kaiser, Horsens, har givet instruktion her i amtet i fjor og i år. Bekæmpelsen kunne efter konsulentens og min mening blive mere effektiv og store værdier herved spares, hvis amtets landkommuner i fællesskab antog en medhjælper, som jævnlige kunne komme rundt i hele amtet og særlig fremme rottesikringen af ejendommene.

I Thisted og i landkommunerne er de årlige særlige *eftersyn for lus* ophørt, efter at der er knyttet skolelæger til samtlige skoler. I Nykøbing M., hvor der endnu ikke er ansat skolelæge, og hvor der siden krigen har været en alvorlig luseplage, blev Folkeskolens børn i april efterset af en sygeplejerske. Der fandtes ingen kroplus, men hos 10 % af børnene lus eller æg af lus i håret.

Vaccination.

Embedslægerne har i købstæderne vaccineret 301 børn mod *kopper* og på landet 1.345 børn. Komplikationer af betydning forekom ikke. Også de praktiserende læger koppevaccinerede en del børn og revaccinerede enkelte voksne. Et barn fritoges for koppevaccination på grund af udbredt eksem.

Calmettevaccination udførtes af nogle af de praktiserende læger og i stort omfang af tuberkulosestationen.

Difteri- og stivkrampevaccination udføres af de praktiserende læger i stort omfang som led i helbredelsesundersøgelserne af børn i alderen 0—7 år. Af skolelægernes beretninger fremgår, at 96 % af skolebørnene er vaccineret mod difteri. 61 voksne blev vaccineret mod difteri og stivkrampe og 60 personer mod stivkrampe.

Kighostevaccination udførtes af de praktiserende læger på 278 børn.

Mod andre sygdomme (tyfus, paratyfus, pest, kolera m. v.) er vaccination kun foretaget på nogle personer, der skulle rejse udenlands.

Desinfektion

i anledning af tuberkulose udførtes 8 gange for offentlig regning som formalindampdesinfektion. Andre sygdomme, som kræver desinfektion, forekom ikke i år.

ÅRSBERETNING

FOR

THISTED AMTS TUBERKULOSESTATIONER

VED

GEORG BINDSLEV
OVERLÆGE, DR. MED.

MOGENS HOLM
AFDELINGSLÆGE

CENTRAL

Krabbesholm sanatorium, Skive.
Lægerne træffes på telefon Skive 1075.

NYKØBING MORS

Sygehuset; stationens telefon: Nykøbing 574.
Konsultation: hver fredag kl. 10—12.
1. og 3. torsdag i hver måned, kl. 15—16½.
Eftersyn af tuberkulinprøver, BCG-vaccination m. v.:
hver mandag kl. 17—18.
Sygeplejersken træffes iøvrigt på telefon Nykøbing 810.
Overlægen træffes (på tub. stationen) **for forespørgsler:**
1. onsdag i hver måned, kl. 13½—14½.

THISTED

Sygehuset; stationens telefon: Thisted 448.
Konsultation: hver mandag kl. 10½—12½.
2. og 4. torsdag i hver måned, kl. 14½—16.
Eftersyn af tuberkulinprøver, BCG-vaccination m. v.:
hver fredag kl. 17—18.
Sygeplejersken træffes iøvrigt på telefon Thisted 879.
Overlægen træffes (på tub. stationen) **for forespørgsler:**
1. onsdag i hver måned, kl. 16—17.

Tuberkulosestationerne er lukkede:

søn- og helligdage
grundlovsdag efter kl. 12
juleaftensdag
mellem jul og nytår

Bestyrelsens formand: amtmand *H. Egedorf*, Thisted.

Leder: overlæge, dr. med. *Georg Bindslev*.

Afdelingslæge: *Mogens Holm*.

Reservelæge: *Peder Helms*.

Regnskabsfører: amtsfuldmægtig *Nissen*, amtskontoret, Thisted.

Sygeplejerske frk. *M. Brøgger*, Thisted, telefon 879.

Sygeplejerske frk. *K. Andersen*, Nykøbing M., telefon 810.

Stationsarbejdet omfatter Thisted amtslægekreds, herunder købstæderne Nykøbing Mors og Thisted, med et samlet indbyggerantal på 86383. Der holdes faste konsultationer i Nykøbing og Thisted; såsnart nye lokaler kan blive indrettet, vil der desuden blive holdt konsultationer regelmæssigt hver måned på sygehusene i Fjerritslev og i Vestervig.

		Stationen i Nykøbing	Thisted	hele amtet
Samlet antal fastavterede lægekonsultationsdage		73	70	143
Antal patienter pr. fastavteret lægekonsultationsdag	gennemsnit maximum minimum	26,7 91 7	48,1 84 21	37,2

Det samlede antal konsultationer i 1951 var 8611 — konsultationerne fordeler sig på de 2 distrikter og for hele amtet som vist i følgende tabeller.

Antal konsultationer.

Tuberkulose stationen i		1951	1950	1949
Nykøbing	Land	1105	1073	977
	by	1022	1158	1617
	rækkeundersøgelser	1005	409*)	4420
	Ialt:	3132	2640	7014
Thisted	Land	2893	2845	4748
	by	1017	1434	2374
	rækkeundersøgelser	1569	1683*)	7896
	Ialt:	5479	5962	15018
Tilsammen Thisted amt	Land	3998	3918	5725
	by	2039	2592	3991
	rækkeundersøgelser	2574	2092*)	12316
	Ialt:	8611	8602	22032

*) uden folkeundersøgelsen.

Antal nyhenviste.

Tuberkulose- stationen i	1951	1950	1949
Nykøbing	557	413	735
Thisted	925	873	1445
Ialt:	1482	1286*)	2210

*) uden folkeundersøgelsen.

Henvisningen af de 1482 nye var foranlediget af:

Symptomer	hos 508
tuberkuløst milieu	„ 235
tidligere tuberkulose	„ 7
andre forhold	„ 732

I 1951 er, sammenlignet med foregående år, fundet følgende tilfælde af lungetuberkulose:

	1951	1950	1949
+ TB i expectorat (direkte eller ved dyrkning)....	10	29	23
+ TB i ventrikelskyllevand	3	21	12
lukket aktiv lungetuberkulose	5	10	6
Ialt:	18	60	41

Fordeles de 18 nye aktive tilfælde af lungetuberkulose efter de forhold, der har givet anledning til undersøgelsen, fås følgende skema:

Anledning til undersøgelsen	1951	1950	1949
Symptomer	11	20	25
tuberkuløst milieu	2	10	11
folkeundersøgelsen	4	25	—
anden rækkeundersøgelse	1	1	1
anden tuberkulose eller tidligere tuberkulose	0	4	4
anden årsag	0	0	0

Tabellen viser, at de fleste tilfælde af tuberkulose er fundet ved undersøgelse af patienter, der henvises af de praktiserende læger på grund af symptomer; man må derfor fremdeles indskærpe nødvendigheden af undersøgelse, hvis der er selv de ringeste symptomer, der kan tyde på tuberkulose. — Blandt personer, hos hvem der ved Folketuberkuloseundersøgelsen 1950 påvistes forandringer, som gjorde en tuberkuløs lidelse sandsynlig, er det hos 4 først i 1951 lykkedes at sikre diagnosen. De tilfælde af lungetuberkulose, som opdagedes gennem folkeundersøgelsen, er hermed forøget til ialt 29.

Andre lidelser hos de undersøgte.

2 adenitis colli	1 operatio thoracoplastica, seq.
6 adenitis hilorum	3 pleuritis
1 BCG-komplikation	6 pleuritis, seq.
6 Boeck's sarcoid	1 pneumonokoniosis
2 cancer pulmonis	3 pneumothorax art., seq.
3 diabetes mellitus	4 tuberculosis glandularum colli.
4 ectasia aortæ	4 tuberculosis miliaris
3 erythema nodosum	22 tuberculosis pulmonis, vetus
15 infiltratio pulmonis	2 tuberculosis renis
1 morbus cordis	1 tuberculosis vertebrae (dorso-lumbalis)

I de følgende 2 tabeller gives en oversigt over tuberkulosen i Thisted amt.

Tuberkuloseregister for Thisted amt.

	Tub. pulm.	Anden tub.	Ialt
Patienter overført fra 1950	181	13	194
Tilgået tuberkuloseregisteret i 1951	10	11	21
Patienter, hvis sygdom er konstateret i 1951	18	9	27
Patienter, som er tilflyttet i 1951	6	1	7
Ialt indgået i tuberkuloseregisteret	215	34	249
Udgået af tuberkuloseregisteret ved årets udgang:			
Helbredt	9	5	14
Fraflyttet	8	1	9
Døde af tuberkulose	11	0	11
Døde af anden årsag	0	1	1
Ialt udgået af tuberkuloseregisteret	28	7	35
Overført til 1952	187	27	214

Af de 12 patienter (11 med tub. pulm. og 1 med extrapulmonal tuberkulose), som døde i 1951, havde stationerne forinden kendskab til de 9, om de resterende 3 (alle tub. pulm.) fik tuberkulosestationerne først besked gennem dødsanmeldelsen.

Oversigt over tuberkulosepatienter i Thisted amt 31. decbr. 1951.

1. *Lungetuberkulose, +TB i 1951:*

	Mænd	Kvinder	Drenge	Piger	Ialt
Expectorant +TB	31	13	0	0	44
Ventrikelskyllevand +TB	18	9	0	2	29
tilsammen	49	22	0	2	73

2. *Lungetuberkulose, tidligere +TB:*

Sidst bacillær i 1950	13	24	0	5	42
Sidst bacillær i 1949	16	15	1	4	36
Sidst bacillær i 1948	4	4	0	0	8
TB påvist før 1948	3	4	0	0	7
tilsammen	36	47	1	9	93

3. *Lungetuberkulose, TB aldrig påvist:*

Aktiv i 1951	1	7	0	3	11
Aktiv i 1950	2	2	2	2	8
Aktiv i 1949	2	0	0	0	2
tilsammen	5	9	2	5	21

Lungetuberkulose ialt 90 78 3 16 187

4. *Anden tuberkulose:*

Pleuritis serosa primaria.....	7	5	0	0	12
Andre tub. sygdomme	5	10	0	0	15
tilsammen	12	15	0	0	27

Tuberkulosepatienter ialt 102 93 3 16 214

Det fremgår af tabellen, at tuberkulosestationerne i 1951 har fået forbindelse med 15 af de patienter, der i Thisted amt er lidende af extrapulmonal tuberkulose; det er betydeligt flere end det foregående år, hvor det tilsvarende tal kun var 3, men de 15 repræsenterer sandsynligvis endnu ikke det virkeligt eksisterende antal. I denne forbindelse erindres de praktiserende læger og sygehusene om den pligt, de siden 1. januar 1951*) har til at anmelde ikke alene tilfælde af lungetuberkulose, men også alle tilfælde af extrapulmonal tuberkulose, såsnart de er konstaterede, til amtets centraltuberkulosestation, Krabbesholm sanatorium pr. Skive.

*) Jvfr. Sundhedsstyrelsens »Cirkulære til landets læger vedrørende anmeldelse af tuberkulose« af 19. december 50. I cirkulæret bemærkes, at praktiserende læger, der stiller diagnosen tuberkulose, fritages for at udfylde anmeldelsesblanketten, såfremt patienten strax henvises til nærmere undersøgelse og behandling på tuberkulosestation, specialafdeling eller hos speciallæge.

Følgende tabel viser en opgørelse pr. 10000 indbyggere:

Åbne tilfælde af lungetuberku- lose (exp. +TB)	1951	1950	1949
	5,1	6,2	5,8
Døde af lungetuberkulose.....	1,3	0,7	1,9

De bacillære tilfælde i amtet er såvidt muligt alle typebestemt. Tuberkulosestationerne har kendskab til 2 patienter med *bovin* infektion, deraf ingen nykonstateret i 1951.

Af de i 1951 i registeret indgåede 18 nye tilfælde af aktiv lunge-tuberkulose er ingen fraflyttet amtet. Tilfældene fordeles i husstande som følger: 1 af de 18 tilfælde var uden husstand, de resterende fandtes i 16 husstande med ialt 95 personer, hvoraf de 93 er blevet undersøgt, d. v. s. 98 %.

Oversigt over arbejdet på stationerne i 1951.

Til sammenligning anføres tallene for de foregående år.

	1951	1950	1949
Røntgengennemlysninger	4928	5193	7980
Skærm billedfotograferinger	895	1066*)	2921
Røntgenfotograferinger	835	1685	832
Tomografier	9	24	24
Tuberkulinprøver	1703	2201*)	6350
Expectoratuundersøgelser	224	333	443
Ventrikelskyllevandsunders.	145	163	102
Blodsænkkningsreaktioner	7	26	37
BCG-vaccinationer ***).....	401	898**)	2648
Nyhenviste pr. 10000 indbyggere	173	148*)	255
Gennemlysninger pr. 10000 indb.	570	598	922
Røntgenfoto pr. 10000 indb.	97	194	96

*) uden folkeundersøgelsen.

**) Desuden i samarbejde med skolelæge Westh og Statens Serum-institut vaccination af ca. 5000 skolebørn.

***) Desuden i samarbejde med skolelæge Westh og Statens Serum-institut vaccination af en del skolebørn.

De henviste patienters læger har fået meddelelse om resultatet af alle undersøgelser, og følgende forholdsregler er blevet anbefalet:

9	patienter:	indlæggelse på hospital
32	—	: indlæggelse på sanatorium
0	—	: indlæggelse på børnesanatorium

Sygeplejerskerne har foruden selve stationsarbejdet udført et betydeligt arbejde ude i amtet blandt tuberkuloseramte familier og i familier under observation for tuberkulose.

Der er aflagt ialt 863 hjemmebesøg, med 1165 konsultationer.

Der er foranlediget desinfektion i 11 hjem. Stationerne har udlånt 3 desinfektionssæt og har udleveret 27 liter sapoformol.

Til slut vil tuberkulosestationerne rette en tak til de praktiserende læger for godt samarbejde. Det er lægernes henvisning af patienter med de mindste mistænkelige symptomer, der giver os mulighed for at finde frem til tilfælde med begyndende lungetuberkulose.

De hygiejniske forhold

A. Købstæderne.

Sundhedskommissionernes virksomhed.

Sundhedsvedtægten for *Thisted* købstad er stadfæstet 22. november 1919 med ændringer af 7. marts 1927. Den er således meget forældet og er optaget til revision. Regulativet for kødkontrol er stadfæstet 21. april 1934 med ændringer af 14. oktober 1938. Et tillæg angående mælk og fløde stadfæstedes 4. november 1947.

Sundhedskommissionen har behandlet 30 sager, herunder 11 sager vedrørende handel med fisk efter fiskeriministeriets nye bestemmelser.

Sundhedsvedtægten for *Nykøbing M.* købstad er stadfæstet 2. juli 1927. Den er således meget forældet. Sundhedskommissionen har i december 1949 oversendt et forslag til en ny sundhedsvedtægt til byrådet, som dog endnu ikke har behandlet sagen. Bekendtgørelsen om indenrigs kødkontrol af 15. oktober 1949 er af landbrugsministeriet stadfæstet som gældende for Nykøbing M. kommune 16. maj 1950. Et nyt tillæg til sundhedsvedtægten angående mælk og fløde stadfæstedes 11. juli 1951 med tilhørende regulativ angående mælkekontrol på produktionsstedet, stadfæstet 11. august 1951.

Sundhedskommissionen har behandlet 26 sager, herunder en sag vedrørende mangelfulde forhold ved apparaturet på mejeriet »Engholm«, som for en tid lukkedes.

Drikkevandsforsyningen.

I *Thisted* udvindes vandværksvandet fra 6 ca. 12 m dybe boringer, hvorfra det uden rensning kan sendes ud i ledningsnettet. En boring blev fordybet og forsynet med selvstændigt pumpeagregat. Vandet undersøges bakteriologisk mindst 4 gange årligt og har vist sig tilfredsstillende.

Hovedvandledningens længde forøgedes i årets løb med 1.260 m til 32.360 m og stikledningernes længde med 308 m til 9.528 m.

Totalt vandforbrug var i 1951 1.206.282 m³ og industrielt forbrug 241.519 m³. Middelvandforbruget pr. indbygger pr. døgn (fraregnet industrielt forbrug) var 289 l (274 l); i 1937 var det 136 l.

I *Nykøbing M.* har vandværket 21 ca. 30 m dybe boringer, beliggende i en eng, der i flere af årets måneder omdannes til en sø, eventuelt tilfrosset. Vandet iltes ved fald gennem luften og passerer et sand- og koksfilter. Fra en rentvandsbeholder trykkes vandet op

i et vandtårn. Det undersøges bakteriologisk mindst 4 gange årligt og har vist sig tilfredsstillende.

Hovedvandleddningens længde forøgedes i årets løb med 1.163 m til 27.166 m. Totalt vandforbrug var i driftsåret 1950—51 988.620 m³ og middelvandforbruget pr. indbygger pr. døgn 302 l (300 l).

Kontrol med næringsmidler.

Kødkontrollen på byernes slagterier (i Thisted: 1 andelsslagteri, 1 privat slagteri (Koopmanns) og det offentlige slagtehus, i Nykøbing: 1 andelsslagteri og det offentlige slagtehus) viser, at kvægtuberkulosen nu praktisk taget er udryddet. Trikiner er ikke påvist, men tinter fandtes i en del tilfælde, men ikke så hyppigt som for få år siden. På de nævnte slagterier samt andelsslagterierne i Fjerritslev og Hurup, d. v. s. alle slagterierne i amtet, slagtedes i 1951 5.913 okser, hvor tinter påvistes hos 1,5 %, og 4.017 fedekalve, hvor tinter ligeledes påvistes hos 1,5 %. Lavest ligger andelsslagteriet i Hurup med henholdsvis 0,3 % og 1 % tintede dyr, og højest slagterierne i Nykøbing med 1,8 % og 1,7 % samt Koopmanns slagteri i Thisted, hvor 3,1 % af okserne var tintede. For den tilsvarende bændelorm, hos mennesker, *tænia saginata*, behandledes 15 patienter på amtets sygehuse: 13 kvinder og 2 mænd*). Af patienterne boede 6 i købstæderne og 9 på landet.

Mælkekontrollen i Thisted foretages efter sundhedsvedtægtens bestemmelser af 1948. Byen modtager gennem Thisted Andelsmejeri og privatmejeriet »Pasteur« mælk fra ialt 54 leverandører med ca. 1.050 køer. Forbruget af mælk og fløde pr. indbygger var 205 l — og ca. 10 % lavere end i fjor; salget af mælk er faldet ikke så lidt de sidste år, medens flødeforbruget er steget ved piskeflødens frigivelse. Gennem mejerierne forhandles børnemælk fra 3 gårde med 102 køer. Børnemælksbesætningerne efterses 2 gange månedlig, de øvrige besætninger 1 gang mdl. Mejeriernes og gårdenes børnemælks-personale står under lægekontrol. Af stadsdyrlæge N. Nørgaards beretning fremgår bl. a., at 50 køer udsattes på grund af yverbetændelse og 16 på grund af andre sygdomme. Smitsom kastning forekom ikke. Køernes renlighedstilstand og staldenes renholdelse var som helhed god. — Ved laboratoriekontrollen undersøgte 616 prøver af almindelig producentmælk og 153 prøver af producentbørnemælk, 315 prøver af handelsbørnemælk, 169 prøver af varmebehandlet sødmælk, 70 prøver af kærnemælk, 86 prøver af skummetmælk og 178 prøver af fløde. Ved reduktaseprøven viste 97 % af den

*) At kvinder smittes langt hyppigere end mænd kendes også fra større opgørelser. Måske hænger det sammen med, at de i køkkenet har med råt kød at gøre og f. eks. slikker fars af fingrene eller smager på den. Det bør undgås!

varmebehandlede sødmælk tilfredsstillende forhold, men kimtallet lå gennemgående for højt. For børnemælkens vedkommende fandtes ligesom i fjor i 60 % af prøverne et kimal på under 25.000 og et ligeledes tilfredsstillende lavt indhold af colibakterier; betahæmolytiske streptococcer fandtes kun i 2 prøver af børnemælk. Flødens bakteriologiske kvalitet var utilfredsstillende: reduktionstiden var for kort, kimtallet for højt og antallet af colibakterier alt for stort. Flaskerensningen var som ifjor ret god, idet henved 80 % af de undersøgte flasker viste sig sterile eller næsten sterile. — Der er stadig alt for mange udsalg og vogne om salget af mælk i Thisted, idet hver af disse salgsenheder i gennemsnit kun dækker ca. 260 indbyggere, medens ca. 600 indbyggere pr. salgsenhed anses for mere rationelt og økonomisk.

Mælkekontrollen i Nykøbing omfatter månedligt besætningseftersyn og regelmæssig laboratoriekontrol med producentmælk og handelsmælk. Byen modtager gennem Dueholm mejeri, Engholm mejeri og Erslev andelsmejeri mælk fra ialt 163 leverandører med 1.317 køer. Paa grund af mangelfuld hygiejne standsede sundhedskommisjonen fra den 5. september forhandlingen af mælk fra Engholm mejeri. Salget af sødmælk var 159 l pr. indbygger mod 165 m i 1950 og 178 l i 1949, medens flødesalget er steget. Børnemælk forhandles ikke. — Af stadsdyrlæge Søren Kristensens beretning fremgår bl. a., at kalvekastning ved årets begyndelse fandtes i 6 besætninger, men ved årets udgang kun i 3 besætninger. 205 køer (160) udsattes på grund af yverbetændelse og 63 på grund af andre sygdomme. Der har jævnlgt været anledning til påtale på grund af mangelfuld staldhygiejne. Stadsdyrlægen påpeger atter, at smertensbarnet er malke-maskinen: den skal ikke blot gøres ren af og til, men *holdes* ren. — Ved laboratoriekontrollen undersøgtes 2.159 prøver af producentmælk og 388 prøver af handelsmælk og fløde. Ved reduktaseprøven viste ca. 85 % af den varmebehandlede sødmælk tilfredsstillende forhold. Ca. 95 % af mælkeprøverne havde et kimal på under 100.000. Ved de bakteriologiske undersøgelser viste det sig, at mælken fra Engholm mejeri trods givne advarsler blev stadig dårligere, hvorfor man måtte skride til at forbyde dets salg af konsummælk. Flaskerensningen var ikke så god som ifjor, idet kun 65 % af flaskerne var sterile eller næsten sterile mod 84 % ifjor. Grunden til, at flaskerensningen volder mejerierne så store vanskeligheder, er den, at mange husmødre ikke straks afskyller flaskerne, så snart de er tømt, men ofte anvender dem til helt uvedkommende formål.

Mælkeudsalg, slagter- og viktualieforretninger efterses i købstæ-

derne af stadsdyrlægerne og sundhedspolitiet, som også fører tilsyn med *restaurationskøkkener* og -lokaler. I en del tilfælde påtaltes sundhedsfarlige forhold, særlig i tilberedelseslokaler ved viktualieforretninger. Prøver af forskellige levnedsmidler indsendtes til Steins laboratorium af politiet, som i enkelte tilfælde måtte give advarsler eller rejse tiltale for overtrædelse af de gældende bestemmelser. *Bagerierne* efterses af fabrikinspektøren og i særlige tilfælde tillige af embedslægen.

Afløbsforhold og vandklosetter m. m.

I *Thisted* er hovedkloakledningens længde forøget med 765 m til 16.010 m. W. C.-sædernes antal forøgedes med 114 til 2.844.

Thisted har 4 hovedkloakudløb: et i byens østlige udkant, to i havnen og et i byens vestlige udkant. Det sidste føres i nær fremtid til udløb fælles med den påbegyndte kloakering af den bymæssige del af Thisted landsogn og Tilsted og skal passere et rensningsanlæg med biologisk filter. Som omtalt i tidligere beretninger forurenes havnen alvorligt af kloakudløbene deri, hvorfor fiskeriministeriet har henstillet til byrådet at foretage en omlægning af kloaksystemet. I en afskærende ledning kunne kloakvandet via et rensningsanlæg pumpes til det østlige udløb øst for havnen. — I vinter har man påbegyndt anlæg af en søbadeanstalt i Thisted på et velegnet areal uden for den nye kystvej. Der bliver udmærkede omklædningsforhold, en stor græsplæne og badebroer velegnede til svømmeundervisning. Vandet har ved prøver gennem årene vist sig noget forurenat, men den projekterede rensning af byens vestlige kloakudløb vil sikkert hjælpe en del. Helt godt bliver badevandet dog ikke, før kloakudløbene i havnen og øst for den renses som nævnt.

I *Nykøbing* er hovedkloakens længde forøget med 120 m til 12.700 m. W. C.-sædernes antal forøgedes med 27 til 2.230.

Byens hovedkloak udmunder 1½ km nordøst for byen og nær ved en meget benyttet badestrand; i 1946 projekteredes og påbegyndtes arbejdet med et større, mekanisk rensningsanlæg her, som dog ikke gennemførtes på grund af beredskabsarbejdernes standsning. — I Klosterfjorden udmunder en større kloak ca. 300 m øst for fiskerihavnen og nogle mindre kloaker fra slagteriet og ved Refshammer. Der foregår ingen badning i Klosterfjorden, men vandet er i perioder meget uappetitligt og kan under uheldige vindforhold genere Østerskompagniets virksomhed på Ørodde. Man installerede her i 1948 et klortilsætningsapparat, som har vist sig at fungere tilfredsstillende. »Helligåndsåen«, som udmunder i fiskerihavnen, fører nu

kun engvand, efter at den for nogle år siden saneredes for kloak-tilløb.

Septiktanke og sivebrønde tillades i de to købstæder kun uden for de kloakerede områder og i meget få tilfælde.

Dag- og natrenovation.

I *Thisted* er natrenovationen ophævet, efter at der nu overalt er indlagt W. C. Dagrenovationen behandles i et Dano-konverterings-anlæg, som toges i brug i 1949. Det ligger 3 km uden for byen ved et Engdrag, som opfyldes med den formalede dagrenovation; en del af denne er dog afhentet af gartnere og landmænd til jordforbed-ring. I komposten udvikler der sig en sådan varme, at rotter ikke kan holde til i den. — I byen findes 2.144 skarnkasser (2.071), alle af standardstørrelse. De køres med låg på til Danoanlægget og ud-skiftes med kasser, som er spulet rene. I årets løb behandledes 3.250 tons dagrenovation på denne måde, som for byen betyder et stort hygiejnisk fremskridt.

I *Nykøbing* er skarnkassernes antal 3.105 (3.095). De tømmes i halvt lukkede vogne til byens losseplads, hvor flueplagen med held bekæmpes med D.D.T.-præparater. Der findes endnu 300 (310) latrintønder i brug; natrenovationen bortkøres i lukkede vogne og nedkules 2 km uden for byen, hvor der af hensyn til vandværkets borerer skal støbes en vandtæt cementbeholder til latrinen.

Destruktionsanstalter findes ikke i de to købstæder.

Bebyggelsesforhold og bolighygiejne.

I *Thisted* opførtes 12 nye huse med ialt 17 lejligheder (1950: 16, 1949: 75), deraf 4 2-værelses, 7 3-værelses og 6 5-værelses lejlig-heder. Der nedlagdes 5 lejligheder i ældre huse. Under kommunens husvildeforsorg var 290 personer i 78 lejligheder, heraf halvdelen i træbarakker. I 1951 nedsatte byrådet omsider et boliganvisnings-udvalg, bl. a. for at regulere tilflytningen til byen, idet boligsituatio-nen — selv om den er bedret — dog ikke er god endnu. I byens ældre dele bor stadig mange mennesker i usunde kælder- og loftsrums. Bo-ligtilsynskommissionen har ikke haft sager til behandling i år.

I *Nykøbing* byggedes 26 nye lejligheder, deraf 18 1-værelses, 6 2-værelses og 2 3-værelses lejligheder. Boligsituationen er stadig så dårlig, at den tidligere realskole, en gammel sparekassebygning og en del barakker anvendes som husvildeboliger. Der agtes nu opført flere barakker. — Byen er præget af en betydelig sammenstuvning i gamle huse i den indre bydel, men har dog i de senere år udvidet

sig noget mod syd og sydvest. Boligtilsynskommissionen har behandlet 3 sager angående lejligheder, som var meget dårligt vedligeholdt.

Renholdelsen i Thistedes gader er ret god, men i Nykøbing lader den meget tilbage at ønske; støv, papirstumper m. m. fra dagrenovationsvognene gør det ikke bedre. I Thisted foretog politiet 1.391 eftersyn af renholdelse af gårdspladser o. lign.

Begge byer har et par velindrettede offentlige *legepladser*.

I nærheden af elektricitetsværket i Thisted er der ofte meget generende nedslag af sod fra dets skorsten.

Der er ikke sket ændringer med hensyn til byernes kirkegårde. Krematorier findes ikke i Thisted amt.

Skolevæsenet.

I *Thisted* var ved årets udgang antallet af skolesøgende børn 1.403 (1.300). Borgerskolen havde 993 elever (886) og gymnasiet 410 (414), deraf 149 udenbys boende. I borgerskolen var antallet af børn pr. klasse gennemsnitlig 24,6 (og 27, såfremt de små hjælpeklasser fraregnes).

Det kommunale gymnasium, som oprettedes i 1947, blev udvidet med en fløj med 8 nye klasseværelser, et geologilokale, et håndgeringslokale, lægeværelse og sygeværelse. Ved borgerskolen påbegyndte man opførelsen af en ny gymnastiksal, spiselokale og lægeværelse. Begge skoler mangler endnu hver en gymnastiksal, nogle klasseværelser og særfaglokaler for at være fuldt udbyggede.

Af skolelæge, frk. Else Holms beretning fremgår bl. a., at af de undersøgte 1.283 elever var 62 tuberkulinpositive efter tuberkuløs infektion, mens de øvrige var eller i årets løb blev calmettevaccinerede. Hos 91 børn fandtes nedsat synsevne og hos 21 i 12-års alderen farveblindhed. Foruden en del sygdomme påvist udtalte holdningsfejl hos 55 børn og platfod hos 94. 141 børn (11 %) henvistes til yderligere undersøgelse og til behandling hos deres læge.

Intelligensmålinger og læseprøver foretoges af en specialuddannet lærerinde. Særundervisning påbegyndtes i 1942 for svagtbegavede børn og i 1946 for læseretarderede (»ordblinde») elever. Der undervistes i 1950—51 4 hjælpeklasser med ialt 48 elever og 40 læse-retarderede børn fordelt i 8 hold.

Skoletandpleje er siden 1940 udført af byens tandlæger efter forældrenes valg. Der foretoges i år 2.939 tandfyldninger, 127 rodbehandlinger, 58 tandrensninger, 326 tandudtrækninger og 179 andre behandlinger, ialt 3.659 behandlinger (3.053). Udgifterne var 22.836 kr. = 20,54 kr. pr. barn. — Planerne for udvidelsen af Vestre skole omfatter også lokaler til skolelæge og skoletandpleje.

I *Nykøbing* var ved årets udgang antallet af skolesøgende børn 1.402 (1.319). Folkeskolen havde 1.007 elever (970) og mellemskole og gymnasium 395 (349), så store tal, at de forlængst har overskredet, hvad lokalerne kan rumme. Man har påbegyndt opførelsen af en stor bygning til folkeskolen og lagt fundamenterne til en bygning med 2 gymnastiksale.

Der er ikke skoletandpleje og — trods lov om skolelæger af 1946 — endnu ikke ansat nogen skolelæge.

Boldspil og svømning foregår under gode forhold, men gymnastikundervisningen måtte indskrænkes stærkt, fordi der kun er een sal til hele skolevæsenet. Varmtvandsbadning på skolen fandt kun sted to gange i årets løb.

Skolebespisning gives i *Nykøbing* i januar—marts med 2 retter varm mad; 20 børn bespises daglig og 90 børn hver anden dag. I *Thisted* har 150 skolesøgende børn og 30 mindre børn fået middagsbespisning (2 retter varm mad) daglig fra 1. november til 1. april. Udgiften var pr. barn 68 øre daglig.

Gymnastik, idræt og bade.

Begge købstæder har store idrætsforeninger og velindrettede stationer.

Nykøbings badestrand på Ørodde — kun 1 km fra byens centrum — er udmærket og veludstyret med badekabiner, toiletter, affaldskasser og vandværksvand. Vandet kan dog under uheldige strømforhold forurennes slømt fra byens hovedkloak. På *Refshammer* foretages i disse år beplantning og kystsikring til en ny offentlig badestrand. Byens lejrplads ligger herved og er velordnet med klosetter, affaldskuler og vandværksvand. — Som foran nævnt påbegyndtes i *Thisted* anlæg af et søbad på et velegnet areal ud for den nye kystvej umiddelbart ved byen. Der bliver udmærkede omklædningsforhold med brusebad og toiletter, et græsklædt areal ud mod fjorden og gode badebroer. Vandet er i nogen grad forurenset af byens kloakudløb, men bliver sikkert bedre, når rensningsanlægget i *Dragsbæk* kommer i gang. Søbadeanstalten kommer til at koste byen herved 100.000 kr. — I august indviede *Thisted Roklub* sit nye bådhus i *Dragsbæk*. Der er plads til 12 både, et robassin til vintertræning, gode klublokaler m. m.

Der er endnu *ingen offentlig varmtvandsbadeanstalt i de to byer*. I *Thisted* overvejer byrådets badeudvalg, som disponerer over et opsparat beløb, at opføre en badeanstalt på en grund ved vestre skole til brug både for skolebørnene og publikum; man kan herved spare

en del både i anlægssum og driftsudgifter. På elektricitetsværket er der offentlig adgang til brusebad 2 gange ugentlig og gives årligt godt 1.000 bade. To mindre massage- og lysbadekliniker giver også almindelige renselsesbade. — I *Nykøbing* findes på mejeriet »Eng-holm« en privat badeanstalt, hvor der i år gaves ca. 3.300 karbade, 350 brusebade og 350 badstuebade. For få år siden, da badeanstalten åbnede, var besøget helt oppe på ca. 10.000 badende årligt, og badstuebadet blev da langt mere benyttet end nu. På Morsø lysbadeanstalt gaves 100 brusebade og 964 karbade. Morsø jernstøberi har til sit personale, 4—500 mennesker, en udmærket indrettet badeanstalt, som desværre ikke er offentligt tilgængelig.

Omsorg for svangre og fødende.

Lov om svangerskabshygiejne af 1. oktober 1945 og lov om adgang til mælkehjælp af 4. juli 1946 udnyttedes i byerne i stor udstrækning.

Mødrehjælpsinstitutionen for Aalborg, Hjørring og Thisted amter har en ugentlig konsultation i Thisted og 2 gange månedlig i Nykøbing og Hurup. Mødrehjælpen søges af næsten alle ugifte mødre, og i de senere år også af mange gifte.

Fødehjem og fødekliniker findes ikke. Sygehusene modtager, når pladsforholdene tillader det, også normale fødsler. 16 % af samtlige fødsler fandt sted på sygehusene.

Omsorg for mindre Børn.

Sundhedsplejerskernes virksomhed er omtalt side 17.

Lov om lægeundersøgelse af børn under 7 år benyttes meget i byerne.

Thisted børnehjem, et statsanerkendt optagelseshjem med plads til 12 børn i alderen 0—4 år, har haft en gennemsnitsbelægning på 16,3. Hjemmet trænger til bedre pladsforhold.

Thisted børneasy, der drives som daghjem, har gennemsnitligt været søgt af 25 børn. Planerne om at opføre en ny bygning med plads til 60 børn har ikke kunnet realiseres endnu.

En privat (ikke statsanerkendt) børnehave søges af ca. 50 børn fordelt på et formiddags- og et eftermiddagshold.

Under tilsyn af Thisted børneværn var ved årets udgang 73 børn efter forsorgslovens kap. VII og VIII (51) og 16 børn efter kap. IX (18).

Under tilsyn af Nykøbing børneværn var 136 børn (162) efter forsorgslovens kap. VII og 34 børn (36) efter kap. IX.

I *Nykøbing* findes ingen asyler eller børnehjem. I 1945 oprettedes en privat, statsunderstøttet børnehave med plads til 50 børn under udmærkede forhold. Den er til stadighed fuldt optaget og har en lang venteliste.

Omsorg for gamle, kronisk syge m. m.

Thisted alderdomshjem har plads til 60 personer og har været fuldt belagt. I en ny fløj indrettedes i 1948 to sygestuer. I Krejberg's stiftelse bor 4 og i Håandværkerstiftelsen 10 personer. I den nye aldersrentebolig, som har 18 1-værelses lejligheder og 6 lejligheder med 1 værelse og kammer, toges enkelte lejligheder i brug sidst på året.

Nykøbing alderdomshjem har plads til 88 personer og har været fuldt belagt; 20 sengepladser er anerkendt som sygeafdeling. I Borchs stiftelse findes 4 og i Nybyes stiftelse 3 lejligheder. N. A. Christensens stiftelse har plads til 24 gamle, M. C. Holms til 19, Klingenberg's til 2, Filtenborg's til 7 og »Hospitalet« i Toftegade til 8.

Hjem for kronisk syge findes ikke i amtet ud over de nævnte private hvilehjem.

Forsørgelsesanstalter, fattiggårde o. lign. findes ikke.

Antabusudvalg dannedes i *Thisted* (formand: amtslæge L. Folke) og i *Nykøbing* (formand: læge O. C. Ovesen). Der har vist sig at være behov for arbejdet i begge byer; men resultaterne af det kan endnu ikke bedømmes.

Erhvervshygien

giver ikke anledning til særlig omtale.

Kvaksalveri

er ikke indberettet i mange år, men foretages i betydeligt omfang dels af »kloge mænd«, som særlig behandler »leddevand« og »forvred«, dels af den i *Thisted* bosiddende kiropraktor, der også holder konsultation i *Nykøbing*.

B. Landkommunerne.

Sundhedskommissionernes virksomhed.

Da mange af amtets *sundhedsvedtægter* er forældede, og da man anså det for hensigtsmæssigt at kunne arbejde med ensartede sund-

hedsvedtægter for større landområder, har embedslægerne rejst dette spørgsmål i amtets to sognerådsforeninger. Disse og de enkelte sogneråd har tiltrådt en fælles »Sundhedsvedtægt for landkommunerne på Mors«, som er stadfæstet af indenrigsministeriet 8. februar 1951 og trådt i kraft. Sundhedsvedtægten afviger kun på uvæsentlige punkter fra indenrigsministeriets Normalsundhedsvedtægt for landkommuner, 1948. Det samme gælder et forslag til en fælles sundhedsvedtægt for landkommunerne i den øvrige del af amtet, som indsendtes til ministeriet, men endnu ikke er stadfæstet.

Mælkevedtægter findes i Hurup, Vestervig-Agger og Skyum-Hør-dum kommuner, hvor konsummælken er under dyrlægekontrol. Sidstnævnte kommune har desuden et spildevandsregulativ og har antaget en tilsynsførende med dets overholdelse. 10 dyrlæger og 7 læger er medlem af sundhedskommissionerne — oftest formand.

Om *sundhedskommissionernes virksomhed* indhentes skematiske beretninger, hvoraf det fremgår, at 39 af sundhedskommissionerne i amtets 52 landkommuner har holdt møder og 9 på anden måde haft sager til behandling. Der er i år således kun 4 sundhedskommissioner, som ikke har givet livstegn. Ialt afholdtes 75 møder og behandlede 146 sager: om vandforsyning 14, afløb for spildevand 30, stalde og møddinger 12, latriner og W. C. 8, dagrenovation og lossepladser 3, levnedsmidler 17, handel med fisk 35, bagerier og brødudsalg 12, boliger 9, andre sager 6. — Embedslægerne har deltaget i 6 sundhedskommissionsmøder og medvirket i en række sager angående: vandforsyningen i Hundborg, Frøstrup, Vildsund og Ljørslev-Ørding, kloakanlæg i Hvidbjerg, Hovsør, Lødderup-Elsø og Solbjerg-Sundby og installation og afløb fra W. C.'er i forskellige kommuner.

Ligesom de tre forudgående år afholdt embedslægerne i efteråret et møde i Thisted for samtlige sundhedskommissioner og andre interesserede. På mødet, som havde ca. 100 deltagere, talte kredslæge Jens Jensen, Glostrup, om hovedemnet: Usunde boliger, suppleret af overdyrlæge Svend Larsen, Skive, der fortalte om staldens betydning for dyrenes sundhed. Man drøftede derefter sundhedskommissionernes arbejde og samarbejde, idet kredslæge Stigaard gjorde rede for den nye fælles sundhedsvedtægt for landkommunerne på Mors, og kredslæge Jens Jensen for samarbejdet mellem sundhedskommissionerne i Københavns amt. I et foredrag om: »Hvilken vejledning og bistand har sundhedskommissionerne brug for?« fremsatte amtslæge Folke et forslag om at fremme sundhedskommissionernes arbejde ved at antage en dertil uddannet assistent — eller konsulent om man vil — fælles for amtets landkommuner; også for rottebekæmpelsen på landet kunne han være af stor betydning.

Drikkevandsforsyningen.

Alle vandværker anvender grundvand og er forsynet med automatisk pumpe og hydrofor, undtagen Sundby Mors vandværk, som har en højdebeholder. Enkelte vandværker ilter og filtrerer vandet, langt de fleste anvender råvandet, som det er. Et nyt vandværk oprettedes i Vodstrup, og vandværkerne i Sundby Thy, Ø. Jølby og Hundborg blev udvidet.

På Mors har 31 vandværker ved sundhedskommissionernes foranstaltning ifølge sundhedsvedtægten fået undersøgt vandet ved kemisk og bakteriologisk analyse. Der påvistes ikke forurening med bakterier af coliaerogenesgruppen og fandtes i det hele tilfredsstillende forhold. Endvidere undersøgt vandet i samtlige 10 mejerier på Mors. På 2 mejerier, hvor kimtallet var for højt, gik man i gang med at bedre forholdene. De øvrige mejeriers vand fandtes fuldt tilfredsstillende.

I Thisted lægekreds viste analyser af vandprøver fra 4 vandværker tilfredsstillende forhold.

Brøndforholdene på landet er stadig dårlige mange steder. Adskillige private fik assistance af embedslægerne til brøndundersøgelse og vandanalyse. Ved Ballerum skole arbejder man stadig på at skaffe brugeligt drikkevand, hvilket har vist sig meget vanskeligt.

Afløbsforhold.

Nye kloakanlæg var under udførelse i Erslev, Lødderup, Hvidbjerg, Gøttrup, Østerild, Tilsted og Thisted landsogn, og projekter er udarbejdet i Vesløs, Klitmøller, Ydby, Hurup, Snedsted, Villerslev og Klim.

Der blev udtaget prøver til kontrol af rensningsanlægene i Tingstrup, Hassing og Hørdum.

Kontrol med næringsmidler.

De fleste landmejerier forhandler *konsummælk*, nogle pasteuriseret eller stassaniseret, andre også mælk, der ikke er varmebehandlet. I Hurup og Vestervig forhandles børnemælk, og konsummælken her og i Skyum-Hørdum kommune er under dyrlægekontrol. Laboratoriekontrollen udføres på mækelaboratoriet i Thisted, hvor stadsdyrlægen også har undersøgt mælk fra andre kommuner indsendt af sundhedskommissionerne i anledning af klager.

Thisted amt var det første i Jylland, som fik *kvægtuberkulosen* udryddet. Ved den fortsatte kontrol fandtes i 1951 kun indført tuberkulose i 4 besætninger med 14 smittede dyr.

Også bekæmpelsen af *smitte* *kastning*, der organiseres af Thisted amts mejeriforening og ledes af kredsdyrlæge Johs. Kjeldbjerg, skrider godt frem. Ved sidste opgørelse fandtes kun 0,7 % smittede besætninger her i amtet mod 7 % gennemsnitlig i hele landet.

Fluebekæmpelsen er et stort hygiejnisk gode, men må stadig varieres med nye og mere effektive midler.

Kødkontrollen på landet synes at fungere tilfredsstillende.

Detailsalget af fisk på landet er i hygiejnisk henseende forbedret meget de sidste år, hvor fiskeriministeriet har fastsat bestemmelser vedrørende transporten, og veludstyrede biler er taget i brug de fleste steder.

Skolevæsenet.

Ifølge amtsskolekonsulentens beretning var der i amtets landkommuner ved årets udgang 8.841 undervisningspligtige børn, en stigning på 306 børn (1939: 8.778 børn). Der fandtes 3 købstadordnede skoler, hvoraf den ene (Vestervig) med mellemskole, og 141 landsbyordnede skoler med ialt 432 klasser, hvori gennemsnitsbørnetallet var 19,3 (18,7). Desuden findes i Fjerritslev, Hurup og Hvidbjerg private mellem- og realskoler. Skolevæsenet lider stadig under mangel på lærere, men dog mindre end de sidste år; ved årets udgang var 22 embeder ledige (34).

Nye, velindrettede skoler toges i brug i Hørdum og Sundby Mors. Hurup kommuneskole blev udvidet med 2 nye klasseværelser, og og projekter om udvidelser eller nybygning af skoler er udarbejdet i Tingstrup, Agger, Klim Strand, Redsted, Tødsø og Sindbjerg; sidstnævnte skole, som i 1947 blev kasseret på grund af ælde og fugt, er stadig i brug. Håndvaske findes nu i 86 % af skolerne og W. C. i 61 %.

Der er *skolelæger* ved alle skolerne. I årets løb undersøgtes 7.688 børn. 96 % af børnene var differivaccinerede, og næsten alle var — eller blev calmettevaccineret og tuberkulinprøvet af tuberkulosestationens personale. 487 børn (6 %) havde nedsat synsevne, og hos 97 påvistes farveblindhed. Desuden fandtes en del legemsfejl og sygdomme, for hvilke 1.019 (13 % af de undersøgte) henvistes til behandling hos deres læge. — Skolelægerne har indtil videre sekretærhjælp til journalføring o. lign., men det bør tilstræbes, at uddannede sundhedsplejersker ansættes som medhjælp ved skolelægearbejdet. Opretter man distrikter af passende størrelse — ca. 6.000 indbyggere — vil de tillige kunne påtage sig arbejdet som spædbørnssundhedsplejersker i landkommunerne.

Skoletandpleje findes i Fjerritslev og Skinnerup kommuner. På Mors efterså skolelægerne i årets løb børnenes tænder og fandt, at 86 % af børnene havde huller i tænderne. Det må håbes, at man snart vil tage denne opgave op på landet som i byerne, og at de kommuner, som vil indføre skoletandpleje, må få støtte af amtsrådet.

Omsorg for svangre og børn.

Adgangen til gratis undersøgelse under svangerskabet og af børn under 7 år udnyttes på landet for lidt, men dog i stigende grad.

Under plejehjemsforeningens forsorg var 101 børn, hvoraf 44 på børnehjem. Aas børnehjem er blevet udvidet og moderniseret for ca. 200,000 kr. og er nu særdeles velindrettet. Det har plads til 32 børn i alderen 2—14 Aar og var fuldt belagt. På Søndbjerg børnehjem, som er anerkendt til 36 børn i alderen 2—14 år, var gennemsnitsbelægningen 40.

Omsorg for gamle og kronisk syge.

Nye, velindrettede alderdomshjem blev taget i brug i Fjerritslev, Vesløs og Jegindø og var under opførelse i Snedsted; udvidelse og modernisering af alderdomshjem fandt sted i Bedsted og Koldby.

På det private hvilehjem i Hundborg opholder sig en del kronisk syge.

I Dragsbæk ved Thisted oprettede socialministeriet et alderdomshjem for baltiske flygtninge med plads til 100 personer. Hjemmet indrettes i et kompleks af tyske barakker, som efter ombygning og modernisering kommer på højde med et veludstyret dansk alderdomshjem.

Forskelligt.

I Sundby Thy fuldførtes et stort idrætsanlæg.

Hurup friluftsbad gennemførte sæsonen med god tilslutning.

Thisted landsogn indførte en dagrenovationsordning for den bymæssige del af kommunen.

Sundhedsstyrelsen påbegyndte en 3-årig folkeundersøgelse af ny art i forskellige dele af landet. I Thisted og Thisted landsogn rettes henvendelse til ca. 1.000 beboere, som under en samtale giver oplysning om deres helbredstilstand, eventuelle sygedage, beskæftigelse, boligforhold m. m. Under fuld diskretion samles materialet til statistisk bearbejdelse. Folk har modtaget medarbejderne med venlig forståelse.

Lægernes årsberetninger

indeholder en del oplysninger, som er anvendt i det foregående.

I anledning af et dødsfald som følge af forgiftning med Thallium-sulfat, der anvendes som *rottegift*, bemærker læge Tage Buhl, Hvidbjerg, at der ofte vises alt for stor uforsigtighed ved giftens anbringelse, og at folk ikke er klar over, hvor farlig denne gift er. Den smøres som regel på brød, ofte blandet med leverpostej, og det er meget almindeligt, at hunde og katte mister livet ved at æde det. Bestemmelserne om giftens udlægning burde sikkert gøres langt strengere.

Læge Poul Vogensen, Nykøbing M., anfører i anledning af de store oversvømmelser i byen i vinter, at store dele af *Nykøbing er lavtliggende og omgivet af engdrag*, som strækker sig fra stranden mod nord og helt rundt om byen til jernbanens arealer mod syd. Ved afvanding af disse engdrag kunne man bedre den fugtige bund i byområdet, hvor der er særlig mange, vel ca. 75 % fugtige huse. Fugten afstedkommer mange luftvejsinfektioner og tilfælde af lungebetændelse, særlig hos børn. For adskillige år siden udarbejdede Hedeselskabet et projekt til afvanding af engene, men man kunne dengang ikke nå til enighed om planens finansiering. Afvandingsplanerne burde påny optages til drøftelse.

Læge O. C. Ovesen, Nykøbing M., som er formand for byens Antabusudvalg, omtaler, at drikkædighed er meget udbredt, særlig blandt de unge. Gennemførelsen af en *Antabus-kur vanskelig* gøres alt for ofte af slette kammerater, som ikke kan lade en mand gå i fred, når han gør forsøg på at ophøre med drikkeriet. Disse kammerater pådrager sig et uoverskueligt ansvar overfor de hjem, ægte-skaber og børn, hvor manden forsøger at holde op at drikke, men ikke kan modstå kammeraternes drillerier og dårlige påvirkning.

Medicinalpersonalet.

Foruden sygehusenes personale (se tabel VIII) fandtes ved årets udgang:

	Læger		Jordemødre		Apote-	Tand-	Sundh.-
	Kreds-læger	praktise-rende	Distrikts-jordem.	praktise-rende	kere	læger	pl.
Thisted lægekreds ..	1	26	15	0	9	5	1
Morsø lægekreds	1	12	6	1	3	3	1
Amtslægekredsen ..	2	38	21	1	12	8	2

Læge Herluf Ingeman Larsen, Thisted, har afhændet praksis til læge Ove Ortmann Hintze.

Læge Frederik Preben Peter Rosenberg Gamst har nedsat sig som praktiserende læge i Nors (i kompagniskab med læge H. Græsbøll).

Fhv. overlæge Jacob Nordentoft, Nykøbing M., har nedsat sig i Nykøbing M. som praktiserende speciallæge i kirurgi og radiologi.

Jordemoder, fru Carla Hedegaard er ansat som distriktsjordemoder i Vesløs.

Distriktsjordemoder, frk. Rigmor Jørgensen, Bedsted, er flyttet til Klank pr. Galten.

Jordemoder, fru Ella Louise Kjær, Thisted, er ansat som distriktsjordemoder i Bedsted.

Apoteker Alfred Sonne, Nykøbing M., er afgang ved døden.

Apoteker Frits Eiler Thestrup Münster, Videbæk, har overtaget driften af Svaneapoteket i Nykøbing M.

Cand. pharm. Erik Jerslev har overtaget driften af Fjerritslev apotek.

Tandlæge Alexius Sørensen, Thisted, er afgang ved døden.

Embedslægerens retslige virksomhed.

I Thisted lægekreds afholdtes 35 lovmæssige ligsyn, deraf 5 gange ved selvmord, 20 gange ved ulykkestilfælde, 9 gange ved naturlig død og 1 gang, hvor døds måden ikke kunne fastslås. Lovmæssig lig-åbning foretoges 3 gange.

Undersøgelse af personers sindstilstand foretoges 12 gange og af personers sundhedstilstand 5 gange.

18 personer undersøgtes for spirituspåvirkning.

Der er 31 gange udtaget blodprøver i paternitetssager og i 16 tilfælde afgivet erklæring vedrørende avlingstiden.

I arresten aflægges besøg efter tilkaldelse.

I Morsø lægekreds afholdtes 15 lovmæssige ligsyn, deraf 1 gang ved selvmord, 6 gange ved ulykkestilfælde, 6 gange ved naturlig død og i 2 tilfælde, hvor døds måden ikke kunne fastslås. Lovmæssig lig-åbning foretoges 1 gang.

Undersøgelse af personers sindstilstand foretoges 3 gange og af personers sundhedstilstand 6 gange.

10 personer undersøgtes for spirituspåvirkning.

Der er 39 gange udtaget blodprøver i paternitetssager og i 7 tilfælde afgivet erklæring vedrørende avlingstiden.

I arresten aflægges besøg efter tilkaldelse.

Embedsmæssige eftersyn.

Sammen med den farmaceutiske visitator har amtslægen efterset samtlige apoteker. 2 håndkøbsudsalg er efterset i anledning af bestyrerskifte.

Jordemoderkonferencer er afholdt i Thisted, Hurup og Nykøbing.

Der er aflagt et kontrolbesøg hos en narcoman og foretaget følgende

hygiejniske eftersyn:

	Thisted lægekr.	Morsø lægekr.	Erklæring til:
Vandværker	2	2	Landvæsenskommission
Brønde	5		Ejerne.
Afløbsforhold	10	3	Sogneråd og sundheds- kommission.
Møddinger		2	Sundhedskommission.
Boliger	15	6	Sundhedskommission og amtet.
Alderdomshjem	5		
Skoler	15	1	Sogneråd, skoledirektion.
Børnehjem	2		
Sygehuse	2		
Mejerier	1		
Bagerier	2		Politiet, fabrikinspektøren.
Brødudsalg	2	1	Politiet og sundhedskom- missionen.
Fiskeudsalg	8		Sundhedskommissionen.
Muslingkogerier		1	Sundhedskommissionen.
Destruktionsanstalt	1		Politiet.
Beværtninger	2		Politiet.
Kirkegårde	1		Stiftsøvrigheden.
	73	16	

Indholdsfortegnelse:

I. <i>Befolkningsforhold.</i>	Side
Folkemængden samt antallet af fødte og døde.....	3
Fødslerne (ifølge jordemoderprotokollerne)	5
Oversigt over dødsfaldene	5
Dødsårsagerne	7
II. <i>Infektionssygdomme m. m.</i>	
Skematisk sygeliste for bykommunerne	8
Skematisk sygeliste for landkommunerne	9
Infektionssygdomme	10
Kønssygdomme	12
Tuberkulose	12
Forgiftninger	13
III. <i>Sygehusvæsen.</i>	
Belægningsforhold m. v. på sygehuse	14
Sygehuse m. v.	15
IV. <i>Foranstaltninger mod sygdomme.</i>	
Hjemmesygepleje, sundhedsplejersker	17
Bekæmpelse af rotter, lus m. v.	18
Vaccination, desinfektion	19
Tuberkulosestationernes virksomhed (ved overlæge G. Bindslev og afdelingslæge M. Holm)	20
V. <i>De hygiejniske forhold.</i>	
A. <i>Købstæderne.</i>	
Sundhedskommissionerne	27
Drikkevandsforsyning	27
Kontrol med næringsmidler	28
Afløbsforhold	30
Dag- og natrenovation	31
Bebyggelsesforhold og bolighygiejne	31
Skolevæsen	32
Gymnastik, idræt, bade	33
Omsorg for svangre og børn	34
Omsorg for gamle, kronisk syge m. v.	35
B. <i>Landkommunerne.</i>	
Sundhedskommissionerne	35
Drikkevandsforsyning, afløbsforhold, mælke- og kød-kontrol	37
Skolevæsen	38
Omsorg for svangre og børn	39
VI. <i>Medicinalpersonalet.</i>	
.....	40
VII. <i>Embedslægernes retslige virksomhed,</i>	
hygiejniske eftersyn m. v.	41

UDGIVELSEN BEKOSTET AF THISTED AMTSRÅD